

บทที่ 3

ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ: กำเนิดพัฒนาการ ความเชื่อการวางผัง และการตกแต่ง

การสร้างศาลเจ้าในประเทศไทย

ศาลเจ้าจีนเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมจีน มีความเป็นมาก่อนที่จะชาวจีนจะเริ่มหันมาเคารพนับถือหลักปรัชญาแบบเต๋าและขงจื๊อ รวมไปถึงการยอมรับเอาศาสนาพุทธแบบมหายานมาเป็นศาสนาประจำชาตินั้น ชาวจีนนับถือเทพเจ้าและดวงวิญญาณกันมาก่อน ในสมัยราชวงศ์เฉียนและราชวงศ์เซียงอันเป็นราชวงศ์แรก ๆ ของการก่อตั้งราชอาณาจักร ชาวจีนบูชาปรากฏการณ์ธรรมชาติต่าง ๆ เช่น ทะเล ภูเขา ดวงอาทิตย์ และดวงจันทร์ โดยเชื่อว่าสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นจะมีเทพเจ้าประจำอยู่ และเทพเจ้าเหล่านั้นมีอิทธิพลต่อความเป็นอยู่ของมนุษย์มาก พิธีเช่นสรวงบูชาจึงเกิดขึ้น ชาวจีนนิยมใช้กระดุกสัตว์เป็นเครื่องบูชาและใช้เป็นเครื่องเสียงทวยด้วย ไฟเป็นอีกสิ่งหนึ่งที่ขาดเสียไม่ได้ในการบูชาเทพเจ้าของชาวจีน ความเชื่อโดยทั่วไปเกี่ยวกับไฟนั้น ถือว่าเป็นสื่อที่จะนำของเช่นสรวงให้ไปถึงเทพเจ้า การเผาของบูชาไปกับไฟจึงเป็นความนิยมที่ทำกันสืบต่อมาจนถึงทุกวันนี้

คำว่า ศาลเจ้า ในภาษาจีนอาจมีชื่อเรียกแตกต่างกันออกไป เช่น กง กังหมู่ จู่ มาเมี่ยว และอื่น ๆ เกี่ยวกับการกำเนิดของศาลเจ้ามีผู้แต่งเรื่องเป็นตำนานกล่าวว่า ศาลเจ้าที่สร้างขึ้นในครั้งแรก ๆ นั้นเป็นเพราะต้องการให้เป็นที่พักพิงของเทวดาและเป็นที่พักผ่อนให้วัวบูชา รายละเอียดของเรื่องมีอยู่ว่า มีชายหนุ่มคนหนึ่งชื่อว่า ตงปุ่นเฮ้า เป็นคนมีปัญญาเฉลียวฉลาด เมื่อเติบโตบิดามารดาได้ส่งให้ไปศึกษาเล่าเรียนที่สำนักศึกษาโมกซ์ ครั้นสำเร็จแล้วได้สอบเข้ารับราชการ และทำคุณงามความดีต่าง ๆ ไว้มากมาย จนได้รับตำแหน่งชั้นสูง คือ ผู้พิพากษาสูงสุดแห่งศาล อยู่มาวันหนึ่งมีคดีประหลาดเกิดขึ้น คือฝ่ายโจทก์ซึ่งเป็นเทวดานำเรื่องฟ้องศาลกล่าวหาว่า เศรษฐีผู้หนึ่งได้ตัดต้นไม้ที่ตนสิงสถิตอยู่ ฝ่ายศาลเมื่อรับฟ้องก็ลำบากในการพิจารณา เพราะไม่มีกฎหมายใดมารองรับคดีนี้ แม้เศรษฐีจะทำให้เทวดาไว้ที่อยู่ที่อยู่แต่ก็เป็นอำนาจอันชอบธรรมเพราะอยู่ในที่ดินของตน จนคดีนี้ขึ้นสู่ศาลสูงสุดของท่านตงปุ่นเฮ้า จึงได้ทำการวินิจฉัยและตัดสินให้เศรษฐีสร้างศาลเพียงตาไว้เป็นที่สิงสถิตของเทวดาคดีนี้ และคอยเซ่นไหว้ตามโอกาสอันควร หลังจากนั้นก็มีการสร้างศาลเจ้าเรื่อยมา เพื่อขอความคุ้มครองจากเทวดาที่สิงสถิตอยู่ (ปราณี พชรพันธ์, 2537. หน้า 95)

ประวัติของศาลเจ้าในประเทศไทย

ในสมัยสุโขทัยชาวจีนได้เข้ามาทำการค้าในเมืองไทยบ้างแล้ว แต่ยังไม่ปรากฏหลักฐานว่ามีการสร้างศาสนสถานจีนในเมืองไทย แต่ในสมัยอยุธยาเริ่มมีหลักฐานของการสร้างศาลเจ้า เช่น ศาลเจ้าปูนเก๊ากง ซึ่งเป็นศาลเจ้าของชาวจีนแต้จิ๋ว ที่ย่านตลาดเรือ ตรงที่เรียกว่า “ตลาดปากคลองวัด

เดิม” และศาลเจ้าศาลหนึ่งอยู่ท้ายตลาดบ้านจีน ซึ่งเป็นศาลเจ้าแบบธรรมดาที่ไม่ใหญ่โตนัก และมักนิยมสร้างในบริเวณย่านการค้าขายของชาวจีนโดยเฉพาะบริเวณที่เป็นตลาด และคงมีการสร้างศาลเจ้าประเภทนี้ในย่านการค้าอื่น ๆ ของอยุธยาเช่นเดียวกัน เพียงแต่ไม่มีหลักฐานกล่าวถึงอย่างแน่ชัด

ในสมัยกรุงธนบุรี มีศาลเจ้าที่สร้างโดยคนจีนที่ตามเสด็จสมเด็จพระเจ้าตากสินมาตั้งถิ่นฐานอยู่ที่ปากคลองบางหลวง คือศาลเจ้าโจวซือกง และศาลเจ้าพ่อกวนอู ต่อมาศาลทั้งสองทรุดโทรมลงมาก จึงทำการรวมทั้งสองศาลนี้เป็นศาลเดียวกันในสมัยรัชกาลที่ 3 มีชื่อเรียกว่า ศาลเจ้าเกียบอันกง

ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ พบว่า มีศาลเจ้าที่สร้างขึ้นในกรุงเทพมหานครคือ ศาลเจ้าจิ๋หนั่นเมี้ยว เป็นศาลเจ้าที่เก่าแก่มาแห่งหนึ่ง สร้างขึ้นมาโดยชาวจีนฮกเกี้ยน จากความเชื่อทางศาสนาเต๋า ในประมาณปี พ.ศ. 2329 ตรงกับรัชสมัยรัชกาลที่ 1 คนไทยเรียกศาลเจ้าแห่งนี้ว่า ศาลตึกดิน เป็นศาลที่ตั้งอยู่ริมคลองบางลำไย ซึ่งเป็นปัจจุบันคือสถานีรถไฟบางกอกน้อย (แต่ศาลที่เราเห็นอยู่ในปัจจุบันเป็นศาลที่สร้างขึ้นใหม่ในปี พ.ศ. 2499)

ในสมัยรัชกาลที่ 5 เป็นช่วงเวลาที่มีการสร้างศาลเจ้ามากที่สุด เนื่องจากชาวจีนได้อพยพเข้ามาในเมืองไทยมากสมัยนี้ ศาลเจ้าที่สร้างขึ้นในกรุงเทพมหานครเกือบทั้งหมดจะสร้างในพื้นที่ที่มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่ เช่น ในย่านสำเพ็ง วรจักร เขาวราช เจริญกรุง ตลาดน้อย ตลาดพลู เป็นต้น และศาลเจ้าที่มีการสร้างมากที่สุดคือ ศาลเจ้าเต้จิว รองลงมาคือฮกเกี้ยน และ ไหหลำ และกวางตุ้ง ตามลำดับ

ความหมายของศาลเจ้า

ศาลเจ้า เป็นสถานที่สำหรับทำกิจกรรมทางศาสนาตามความเชื่อของชาวจีน คำว่า ศาลเจ้า ในภาษาจีนใช้คำว่า ซื่อเมี้ยว คำว่า ซื่อ แต่เดิมหมายถึง บ้านพักของข้าราชการในสมัยราชวงศ์ฮั่น เมื่อศาสนาพุทธเข้ามาเผยแผ่ในจีนได้ใช้คำว่า ซื่อ แทนสถานที่ทางศาสนาพุทธ ส่วนคำว่า เมี้ยว เดิมหมายถึง สถานที่ที่ชาวจีนเคารพนับถือบรรพบุรุษ ในสมัยราชวงศ์หมิงและชิงคำสองคำนี้ถูกนำมาใช้เป็นคำเดียวกัน ซึ่งหมายความว่า สถานที่ทำกิจกรรมทางศาสนาของส่วนรวม สำหรับศาสนาเต๋า ส่วนมากใช้คำว่า ซื่อ หรือกง หรือกวาง หรือกือ ดังนั้นภาษาที่ชาวจีนใช้เรียกศาลเจ้าจะแตกต่างกันออกไปตามกลุ่มภาษา

นอกจากนี้ศาสนสถานของชาวจีนยังแบ่งออกเป็น ศาลเจ้า และวัด ศาลเจ้าจะสร้างขึ้นเนื่องในศาสนาเต๋า ขงจื้อ และความเชื่อพื้นบ้าน และมักจะประดิษฐานเทพเจ้าหลายองค์ โดยองค์ที่ได้รับการนับถือมากที่สุดจะเป็นเทพองค์ประธาน ส่วนวัดจีนสร้างขึ้นเนื่องในศาสนาพุทธ มีพระพุทธเจ้าเป็นประธาน แต่บางวัดอาจมีการประดิษฐานเทพเจ้าของเต๋าและขงจื้อรวมอยู่ด้วย (กองนโยบายและแผนงาน, 2554, หน้า 12)

สาเหตุของการสร้างศาลเจ้า

1. สร้างเพื่อเป็นที่พึ่งทางใจ เนื่องจากการเดินทางออกนอกประเทศของชาวจีนในสมัยก่อนได้รับความลำบากมาก ต้องผ่านแม่น้ำสายสำคัญหลายสายกว่าจะออกสู่มหาสมุทรได้อย่างเช่นการเดินทางในแม่น้ำหมิ่นเจียว ซึ่งเป็นแม่น้ำสายที่เต็มไปด้วยความอันตราย มีหาดถึง 9 หาด เป็นที่อันตรายที่สุดสำหรับการเดินเรือ และแม่น้ำในมณฑลเสฉวนมีกระแสน้ำที่เชี่ยวกรากก่อนที่จะเริ่มการเดินทางเรือผู้คุมเรือในแม่น้ำสองสายนี้จะต้องเตรียมข้าวของเพื่อเช่นไหว้เทพเจ้าแห่งน้ำก่อน เรียกว่า เทพผู้ทำคลื่นสงบ โดยทั่วไปด้านหลังเรือมักจะมีแท่นบูชาเทพธิดาเทียนโหว ซึ่งชาวจีนนับถือกันว่าเป็นเทพธิดาแห่งมหาสมุทร ส่วนผู้โดยสารนั้นก่อนจะลงเรือก็มักจะอัญเชิญองค์เทพที่ตนกราบไหว้ที่บ้าน หรือห่อเอาข้าวจากกระถางธูปที่แท่นบูชาในบ้านของตนติดตัวมาด้วย ทั้งนี้เพื่อเป็นเครื่องรางป้องกันอันตราย เมื่อผ่านการเดินทางมาสู่จุดหมายปลายทางได้อย่างปลอดภัยจึงคิดว่าเทพเจ้าเป็นผู้ปกป้องตน ดังนั้นด้วยความสำนึกในบุญคุณของเทพเจ้าจึงทำให้พวกเขาสร้างศาลเจ้าขึ้นเพื่อประดิษฐานรูปเคารพนั้น เช่น ศาลเจ้าเจียวเทพธิดาของชาวเคะ เป็นต้น (ตัวหนังสือ และบุญยัง ไร่สุขศิริ, 2543, หน้า 246-247)

2. สร้างตามความเชื่อ และประเพณีสืบต่อกันมาแต่โบราณ ในความเชื่อของชาวจีนศาลเจ้านอกจากจะเป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์แล้ว ยังใช้เป็นที่ประกอบพิธีกรรมทางศาสนาเนื่องในงานฉลองเทศกาลหรืองานสารทประจำปี ศาลเจ้ามีความสำคัญต่อแบบแผนในการดำรงชีวิตของพวกเขา เมื่อมาถึงรุ่นหลานจึงมีการสร้างศาลเจ้าสืบทอดกันมาเป็นลำดับ ดังนั้นแม้แต่การตั้งชื่อศาลเจ้าก็ยังตั้งชื่อตามศาลเจ้าในหมู่บ้านของตนที่ประเทศจีน เช่น ศาลเจ้าซำซำก็อ้วงของหมู่บ้านซำลัมโจ้ว ของชาวจีนแต้จิ๋ว เป็นต้น

3. สร้างเพื่อเป็นศาลเจ้าประจำตระกูล การสร้างศาลเจ้าประจำตระกูลนี้มีมาแต่โบราณแล้ว ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นที่กราบไหว้บูชาวิญญาณของบรรพบุรุษที่ล่วงลับไปแล้ว พระมหากษัตริย์ก็มีศาลเจ้าประจำราชวงศ์เช่นกัน เรียกว่า “ไถ่เมี่ยว” ในกรุงเทพมหานครก็มีศาลเจ้าแช่ซำของชาวจีนฮกเกี้ยน ตระกูลแช่ซำ เป็นต้น

4. สร้างขึ้นตามความนิยม หากสังเกตให้ดีเราจะเห็นว่า ตลาดเกือบแทบทุกแห่งที่มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่จะต้องมีศาลเจ้าประจำตลาด สาเหตุที่สร้างศาลเจ้าในตลาดนั้น กล่าวกันว่าตลาดที่สร้างขึ้นครั้งแรกในแวดวงของชาวจีนที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครนั้นคือ ตลาดเจ้าสัวเนียม ซึ่งสร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ด้วยตลาดนี้มีการสร้างศาลเจ้าจึงทำให้กิจกรรมของตลาดนี้เจริญรุ่งเรืองค้าขายดีมาก เป็นเหตุให้ตลาดต่าง ๆ ซึ่งสร้างขึ้นมาก็พากันเป็นแบบอย่างจึงมีการสร้างศาลเจ้าประจำตลาดไปด้วย (กองนโยบายและแผนงาน, 2554, หน้า 13) โดยทั่วไปศาลเจ้าชนิดนี้มักเป็นศาลเล็กๆ และเทพเจ้าที่ประดิษฐานเป็นประธานในศาลก็มักเป็นเทพขุนเถ้ากง

แต่บางศาลเจ้าก็มีเทพธิดาเทียนโหว

5. สร้างขึ้นเพื่อแก้บน การดำรงชีพของชาวจีนในเมืองไทยไม่ว่าจะเป็นงานธุรกิจหรือการทำงานอื่น ๆ ต่างก็สับสนวุ่นวายและเต็มไปด้วยการแก่งแย่ง ทุกคนต้องต่อสู้เพื่อตนเอง พวกที่อ่อนแอกว่าก็ต้องหาสิ่งสนับสนุนทางใจ ดังนั้นการบนบานศาลกล่าวจึงดูเป็นเรื่องธรรมดา เมื่อได้สมความปรารถนาแล้วจึงได้ทำการแก้บน ชาวจีนนักธุรกิจบางคนถึงกับแก้บนด้วยการสร้างศาลเจ้าถวายองค์เทพ

6. สร้างเพื่อการค้า ผู้ที่ไปเคารพกราบไหว้เทพเจ้าในศาลเจ้าด้วยจิตใจอันศรัทธานั้น มักทำให้จิตใจสบาย รู้สึกมีที่พึ่ง ส่วนเจ้าของศาลก็ได้อาศัยการขายรูปเทียน และเงินที่ผู้คนนำมาบริจาคก็นำมาปรับปรุงศาลเจ้าให้ดีขึ้น ชาวจีนที่เข้ามากราบไหว้ในศาลเป็นชาวจีนต่างกลุ่มต่างภาษามีความเชื่อมั่นในรูปเคารพแตกต่างกันไป เจ้าของศาลส่วนใหญ่ต้องการจะให้ให้มีผู้มาทำบุญมากขึ้น จึงเพิ่มรูปเคารพให้มากขึ้นตามความประสงค์ของผู้ที่มากราบไหว้ ปรากฏการณ์เช่นนี้มีให้เห็นได้ทั่วไป

7. สร้างด้วยความศรัทธาในความศักดิ์สิทธิ์ ศาลเจ้าชนิดนี้เกิดขึ้นเนื่องจากความศักดิ์สิทธิ์ของเทพเจ้าโดยผ่านทางคนทรง ปกติจะเริ่มจากแท่นบูชาและรูปเคารพที่บ้าน ต่อมาเทพเจ้าแสดงปาฏิหาริย์ต่าง ๆ ให้ผู้ที่มากราบไหว้พบเห็นมากขึ้นจนทำให้เกิดความเชื่อมั่นศรัทธาถึงกับบริจาคที่ดินและทรัพย์สินให้ก่อตั้งศาลเจ้าขึ้น (ตัวหนังสือ และบุญยัง ไร่สุขศิริ, 2543, หน้า 246-254)

8. สร้างเพื่อเป็นศูนย์รวมของชาวจีนในแต่ละกลุ่มวัฒนธรรม ศาลเจ้าจีนเป็นจำนวนมากที่สร้างขึ้นด้วยความสัมพันธ์ทางด้านท้องถิ่น หรือสมาคมท้องถิ่นเดียวกัน โดยใช้เป็นตัวกลางในการสร้างศาลเจ้าจีนขึ้น ซึ่งทำให้มีลักษณะทางวัฒนธรรมของท้องถิ่นนั้น ๆ อย่างเด่นชัด บางแห่งอาจใช้เป็นสถานที่ตั้งของสมาคมเดียวกันด้วย อย่างไรก็ตามชาวจีนก็ไม่ถือว่าคนที่มาศาลเจ้าจะต้องเป็นญาติหรือมาจากท้องถิ่นเดียวกัน อาจจะมาจากท้องถิ่นอื่นก็ได้ เพียงแต่ถ้าเป็นคนที่มาจากท้องถิ่นเดียวกันจะเข้าใจกันมากกว่า เพราะพูดภาษาเดียวกัน ดังนั้นชาวจีนจึงนิยมใช้ศาลเจ้าเป็นสถานที่ผูกพันทางสังคมด้วยประการหนึ่ง

9. เพื่อเป็นองค์กรการกุศล ช่วยเหลือสงเคราะห์คนยากจนและผู้ประสบภัย ตลอดจนส่งเสริมการศึกษา โดยเบื้องต้นน่าจะสร้างเพื่อช่วยเหลือชาวจีนด้วยกันเอง แต่ในปัจจุบันกลุ่มคนที่ได้รับการช่วยเหลือมีหลากหลายกลุ่ม ทั้งชาวจีนและคนท้องถิ่นทั่วไป

ความสำคัญของศาลเจ้าที่มีต่อชุมชน

1. ด้านศาสนา

ชาวจีนนั้นมีความผูกพันยึดมั่นและมีความเชื่อทางศาสนาอย่างมาก จึงมีการทำบุญให้ทาน เช่น ไหว้เทพเจ้าที่เคารพนับถืออยู่เป็นประจำตลอดระยะเวลาแทบจะทุกเดือน การทำบุญของชาวจีนในกรุงเทพมหานครจะใช้ศาสนสถาน ทั้งวัด ศาลเจ้า และโรงเจเป็นที่ประกอบพิธีกรรม ซึ่งอาจจะมีพิธีกรรมที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละศาลเจ้า ศาลเจ้าที่อยู่ในชุมชนใดเมื่อถึงเทศกาลงานต่าง ๆ ก็เป็นที่รู้จักกันดีของคนที่อยู่ในย่านนั้น หรือเคยอยู่ในย่านนั้นมาก่อนว่าจะต้องมารวมตัวพบปะสังสรรค์กัน มีการจัดกินเลี้ยง โดยการใช้ศาลเจ้าเป็นศูนย์กลางในการพบปะกันทุกครั้ง จึงเป็นประเพณีที่กระทำสืบทอดกันมา

2. ด้านเศรษฐกิจ

บริเวณวัดจีนและศาลเจ้าโดยทั่วไปจะมีร้านขายดอกไม้ ธูปเทียน ผลไม้ ซึ่งเป็นสิ่งของที่เกี่ยวข้องกับศาสนาและการไหว้เจ้าตั้งอยู่บริเวณด้านหน้า จัดเป็นธุรกิจชนิดหนึ่งที่มีคนจำนวนมากหาเลี้ยงชีพโดยการค้าขายสิ่งของประเภทนี้ นอกจากนี้ยังมีการขายสิ่งของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่ทำด้วยกระดาษ เช่น เสื้อผ้า รถยนต์ ตู้เย็น เป็นต้น ตามความเชื่อของคนจีนนั้นญาติจะต้องเอากระดาษเงินกระดาษทอง หรือสิ่งของเครื่องใช้ที่ทำด้วยกระดาษเผาไปให้คนตายนำไปใช้ ทำให้มีร้านค้าผลิตสินค้าเหล่านี้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมาก ทำให้คนกลุ่มหนึ่งดำรงชีพได้ด้วยการผลิตสินค้าและค้าขายของเหล่านี้

3. ด้านวัฒนธรรม

ในวัดจีนและศาลเจ้าจะพบว่ามีการประดิษฐ์ดินเผา แผ่นป้ายจารึก ไม้สลัก ภาพเขียน ภาพปั้นนาฏชนิดซึ่งเป็นศิลปะมรดกของจีน สิ่งของเหล่านี้ในสมัยที่มีการสร้างศาลเจ้าครั้งแรก ๆ ได้นำมาจากประเทศจีน แต่วัดจีนและศาลเจ้าที่สร้างขึ้นใหม่ สิ่งก่อสร้างและเครื่องตกแต่งจะผลิตในประเทศไทยทั้งหมด แต่การผลิตได้พยายามออกแบบเป็นแบบโบราณของจีน จึงแสดงให้เห็นถึงการผสมผสานกันของวัฒนธรรมไทยจีน

ศาลเจ้าและวัดจีนเป็นสัญลักษณ์ที่แสดงให้เห็นถึงการตั้งถิ่นฐานของชาวจีนในบริเวณนั้นๆ และเกิดเป็นชุมชนชาวจีนในเวลาต่อมา ศาลเจ้าต่าง ๆ ที่สร้างขึ้นโดยสมาคมท้องถิ่นใดมักจะใช้ชื่อเรียกตามภาษาท้องถิ่นนั้น การตั้งศาลเจ้าจะแสดงให้เห็นถึงการกระจายตัวของชุมชนชาวจีนในสมัยนั้น เพราะคนจีนที่อยู่รอบ ๆ ศาลเจ้าแต่จิวส่วนใหญ่ก็มักจะเป็นชาวแต้จิ๋ว คนจีนที่อยู่รอบ ๆ ศาลเจ้าจีนไหหลำส่วนใหญ่ก็เป็นชาวจีนไหหลำ ดังนั้นบริเวณที่มีศาลเจ้าเกิดขึ้นย่อมแสดงว่าในบริเวณนั้น ๆ มีชุมชนเกิดขึ้นแล้ว (กองนโยบายและแผนงาน, 2554, หน้า 13-14)

กำเนิดและพัฒนาการของศาลเจ้าหน้าอาซาไท่จื่อ

ศาลเจ้าหน้าอาซาไท่จื่อ (วิหารเทพสถิตพระกิตติเฉลิม มุลนิธิธรรมรักษามิณรัตน์) ตั้งอยู่ริมถนนสายอ่างศิลา-บางแสน หมู่ 5 เนินปากคลองโรงนาค ตำบลอ่างศิลา อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี นับเป็นศาลเจ้าที่มีความสวยงามอลังการมาก ด้วยสถาปัตยกรรมจีนโบราณอันวิจิตรตระการตา และใหญ่โตมโหฬารที่สุดในจังหวัดชลบุรี

อ่างศิลาเป็นหมู่บ้านประมงริมทะเลอยู่ห่างจากตัวเมืองชลบุรีประมาณ 5 กิโลเมตร ปัจจุบันเป็นแหล่งเพาะเลี้ยงหอยนางรมและหอยแมลงภู่และเ็นแหล่งทำครกหิน ซึ่งริเริ่มโดยชาวจีนแต้จิ๋วซึ่งอพยพเข้ามาหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ได้นำหินเนื้อละเอียดที่มีอยู่มากมายแถบอ่างศิลามาแกะสลัก จนปัจจุบันมีผลิตภัณฑ์เป็นสินค้าทั้งของใช้และของตกแต่งบ้านมากมาย

แต่เดิมชื่อของ “อ่างศิลา” เรียกว่า “อ่างหิน” เมื่อเป็นสถานที่ยอดนิยมในการตากอากาศของคนกรุง ก็เริ่มเปลี่ยนชื่อเป็น “อ่างศิลา” มีหลักฐานได้กล่าวถึงอ่างศิลาเป็นที่พักตากอากาศไว้ว่า รัชสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว หมอบริดเลย์ มิชชันนารีชาวอเมริกัน ซึ่งเข้ามาเผยแพร่ศาสนาในกรุงเทพฯ ในสมัยนั้นได้เดินทางมาเที่ยวทะเลแถบบางปลาสร้อยอ่างศิลา แล้วขึ้นบกเดินทางต่อไปทางเขาเขียวซึ่งอยู่ด้านหลังบางพระเข้าไป หมอบริดเลย์บันทึกการท่องเที่ยวครั้งนี้ไว้ว่า สนุกเพลิดเพลินมาก กล่าวถึงความอุดมสมบูรณ์ของพื้นดินด้านหลังบางปลาสร้อยกับเขาเขียว และกล่าวถึงชาวจีนที่มาทำไร่ครามอยู่แถวนั้น นอกจากชาวตะวันตกและชนชั้นเจ้านายของไทยก็นิยมไปพักผ่อนตากอากาศชายทะเลและพักผ่อนจากการเจ็บป่วยที่ชลบุรีด้วยเช่นกัน ต่อมารัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว “อ่างศิลา” ได้รับความสนใจจากผู้ปกครองประเทศมากขึ้น เพราะเป็นยุคของการปรับปรุงประเทศตามแบบตะวันตก “อาศรัยสถานอ่างศิลา” ได้กลายเป็นที่พักตากอากาศ และพักผ่อนของเจ้านายชั้นสูงของไทยและชาวต่างชาติ (กจช. เอกสารรัชกาลที่ 5 บ 1.1/2 อ้างถึงใน เรื่องระยะทางเสด็จประพาสเมืองจันทบุรีและที่ต่าง ๆ, 2549, หน้า 213)

ในช่วงต้นรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ชุมชนอ่างศิลามีราษฎรอาศัยอยู่ที่ตำบลนี้เป็นชาวไทยเชื้อสายจีนมากกว่าชาวไทยแท้ ๆ ดังปรากฏในรายงานของเสนาบดีกรมท่าในอยู่ในสมัยนั้นว่า “...ที่ตำบลอ่างศิลา มีบ้านเรือนราษฎร 189 เรือน ราษฎรที่เป็นไทย 180 คนเศษ ราษฎรจีนมาแต่เมืองจีน และเกิดเมืองไทย 560 คนเศษ รวมราษฎรไทยจีนชายหญิงบ้านอ่างศิลา 740 คนเศษ ในแขวงบ้านอ่างศิลานั้น หลวงฤทธิศักดิ์ชลเขต หลวงพิทักษ์จีนประชา สองนายนี้เป็นปลัดเมืองชลบุรี เป็นผู้ใหญ่บ้าน เพราะหลวงฤทธิศักดิ์ชลเขต หลวงพิทักษ์จีนประชา ได้ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านอ่างศิลา ในบ้านอ่างศิลามีวัดสองวัด เรียกชื่อว่าวัดนอก วัดใน

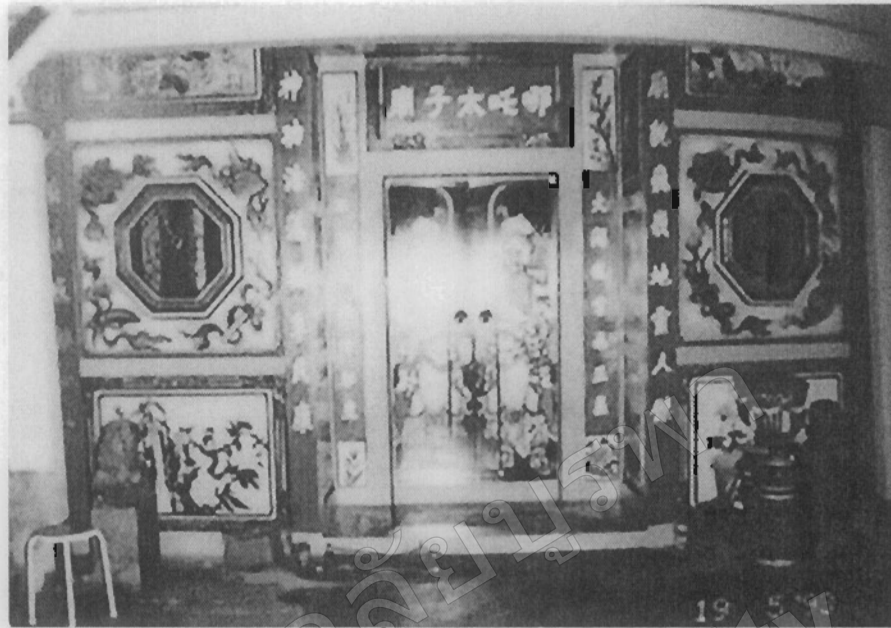
วัดในมีพระสงฆ์ 10 รูป วัดนอกมีพระสงฆ์ 13 รูป เป็นวัดเดิมมีมาแต่โบราณ ไม่ปรากฏว่าผู้ใดสร้าง และมีตำบลใกล้เคียง 5 ตำบล ตำบลบ้านช้างเหนือต่อเมืองชลบุรี คือบ้านเสม็ด...” (กษ. เอกสารรัชกาลที่ 5 บ 1.1/2 อ้างถึงใน เรื่องระยะทางเสด็จประพาสเมืองจันทบุรีและที่ต่าง ๆ, 2419, หน้า 208-209)

อ่างศิลาเป็นชุมชนที่มีชาวจีนอาศัยอยู่ไม่น้อยตั้งแต่อดีต จึงมีการสร้างศาลเจ้าขึ้นในชุมชนหลายแห่ง ไม่ว่าจะเป็น ศาลเจ้าปูนถ้ำกง ศาลเจ้าปูนถ้ำมา ศาลเจ้าแม่หินเขา ศาลเจ้าแม่รำไพ และศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื้อ อังคณาภิจักร์การดา

ศาลเจ้าหน้าจาช่าไห้จื้อ สร้างขึ้นเมื่อราวเดือนมีนาคม พ.ศ. 2534 บนเนื้อที่ประมาณ 200 ตารางวา โดยท่านอาจารย์สมชาย เฉยศิริ เป็นผู้ริเริ่มสร้างศาลเจ้าแห่งนี้ เดิมทีเป็นเพียงศาลเจ้าเล็ก ๆ แต่ด้วยบารมีแห่งองค์เทพเจ้าหน้าจาช่าไห้จื้อ ทำให้ผู้ที่มากราบไหว้มีความร่มเย็นเป็นสุข มีชีวิตที่ดีขึ้น ต่างประสบความสำเร็จรุ่งเรืองในธุรกิจการค้ามากมาย ทำให้เกิดพลังศรัทธาอย่างแรงกล้า ในวงกว้างขึ้นเรื่อย ๆ ส่งผลให้มีผู้ร่วมทำบุญมากขึ้นด้วย

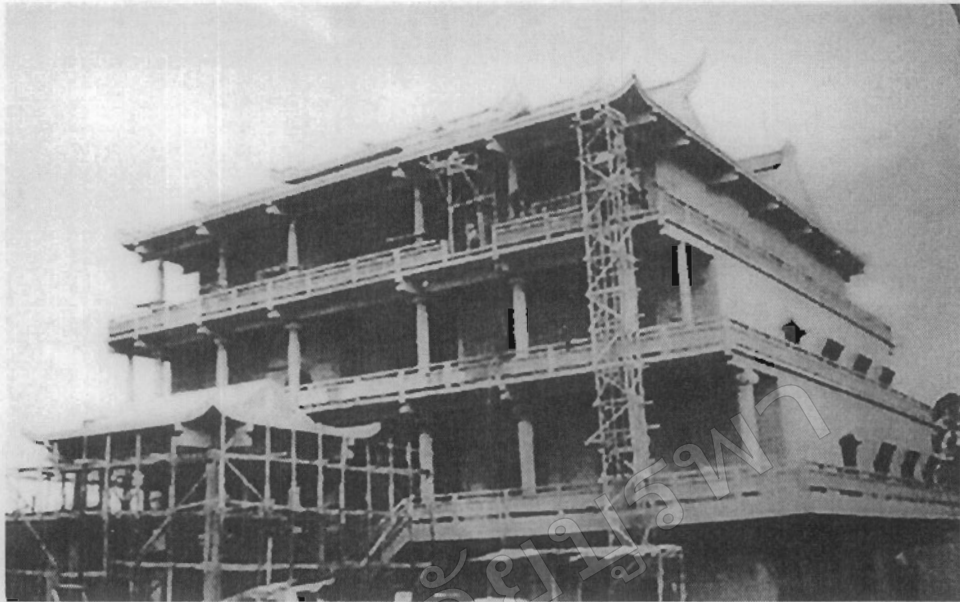

ภาพที่ 3-1 ศาลเจ้าหลังเก่า พ.ศ. 2534

ภาพที่ 3-2 หลังบูรณะศาลหลังเก่า พ.ศ. 2536

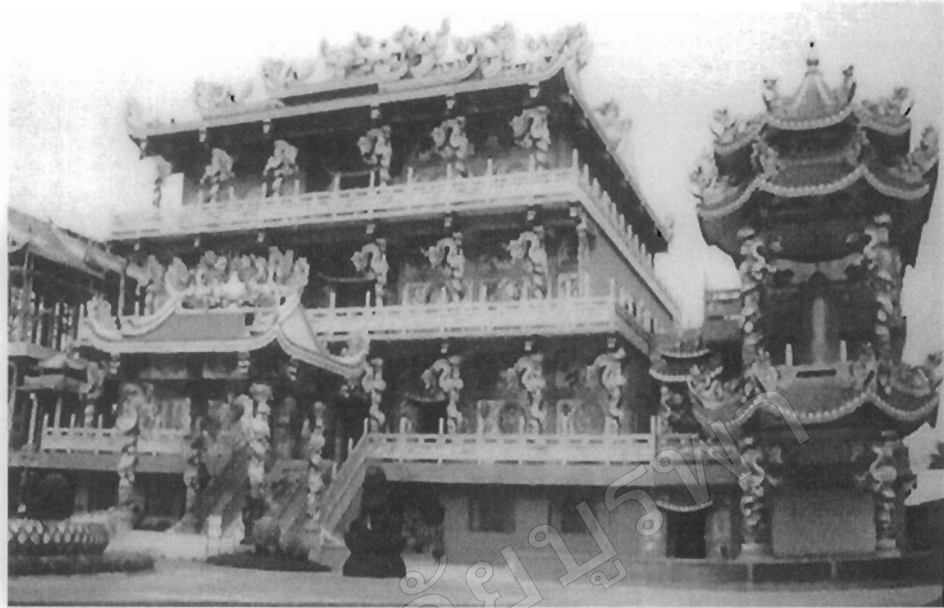
จนมาถึงปี พ.ศ. 2539 ท่านอาจารย์สมชาย เฉยศิริ ท่านได้ระลึกถึงพระมหากรุณาธิคุณขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ โดยดำริสร้างศาลเจ้าใหญ่ขึ้นเป็นอาคารถาวรสูง 4 ชั้น เพื่อเฉลิมพระเกียรติครบรอบ 72 พรรษาขององค์พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ในการก่อสร้างนั้น เริ่มสร้างเมื่อวันอาทิตย์ที่ 16 กรกฎาคม พ.ศ. 2538 ประกอบพิธีการวางศิลาฤกษ์ โดยท่านอาจารย์สมชาย เฉยศิริ ซึ่งขณะนั้นมีเงินทุนของศาลอยู่เพียง 3 ล้านบาทบาทเท่านั้น ซึ่งก็ได้ถูกศิษย์พ่อค้า ประชาชน ที่ให้ความเคารพในเทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ ได้ร่วมบริจาคเงินสมทบทุนสร้างศาลเจ้ามาจนถึงปัจจุบัน

ภาพที่ 3-3 การก่อสร้างศาลเจ้า เมื่อ พ.ศ. 2538

การก่อสร้างเริ่มต้นเมื่อวันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2541 สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายกเสด็จทรงเป็นประธานในพิธีเททองหล่อพระพุทธรูป 7 พระองค์ และได้ประทานพระบรมสารีริกธาตุสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า 9 พระองค์ให้แก่คณะกรรมการดำเนินงาน พร้อมกับประทานนามวิหารแห่งนี้ว่า “วิหารเทพสถิตพระกิตติเฉลิม” มีความหมายว่า เป็นที่สถิตของทวยเทพเจ้าทั้งหลาย

งานก่อสร้างแล้วเสร็จเมื่อวันศุกร์ที่ 7 เมษายน พ.ศ. 2543 และทำพิธีตามฤกษ์เทวโองการ (พิธีเปิดแต่ยังไม่เป็นทางการ) เมื่อวันอาทิตย์ที่ 16 เมษายน พ.ศ. 2543 เวลา 08.39 น. ใช้ระยะเวลาการก่อสร้างกว่า 4 ปี งบประมาณกว่า 300 ล้านบาท บนเนื้อที่ 5 ไร่ และเนื้อที่รอบศาลเจ้าอีกกว่า 9 ไร่

ภาพที่ 3-4 งานก่อสร้างแล้วเสร็จ เมื่อ พ.ศ. 2543

เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม พ.ศ. 2544 สมเด็จพระเจ้าฟ้าจุฬาภรณวลัยลักษณ์อัครราชกุมารี เสด็จทรงพระราชดำเนินวางศิลาฤกษ์สร้างสระบัว ซึ่งได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระสังฆราชว่า “สระเย็นศิระเพราะพระบริบาล” ทรงเจิมแผ่นป้ายฟ้าดินพร้อมทรงเบิกพระเนตรองค์พระมหาโพธิสัตว์กวนอิมและทรงปลูกต้นสาละ

เมื่อวันที่ 10 กันยายน พ.ศ. 2545 สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาสยามบรมราชกุมารี เสด็จพระราชดำเนินทรงเบิกพระเนตรองค์พระมารดาองค์เทพเจ้าแห่งดวงดาว องค์เทพเจ้าหน้าจางาไท้จื่อ และทรงวางศิลาฤกษ์อาคารปฏิบัติธรรมเฉลิมพระเกียรติครบรอบ 72 พรรษา สมเด็จพระนางเจ้าพระบรมราชินีนาถ

เมื่อวันที่ 4 ตุลาคม พ.ศ. 2545 พระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชทินนุดามาตุ เสด็จทรงเปิดหุ้มประตูลิขิตพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ฯ ทรงเปิดเทศกาลกินเจเดือน 9 ตามปฏิทินจีน ทรงหล่อรูปพระโพธิสัตว์ 3 พระองค์ ทรงปลูกต้นสาละในครั้งนี้ด้วย (ศาลเจ้าหน้าจางาไท้จื่อ, ม.ป.ป, หน้า 3-4)

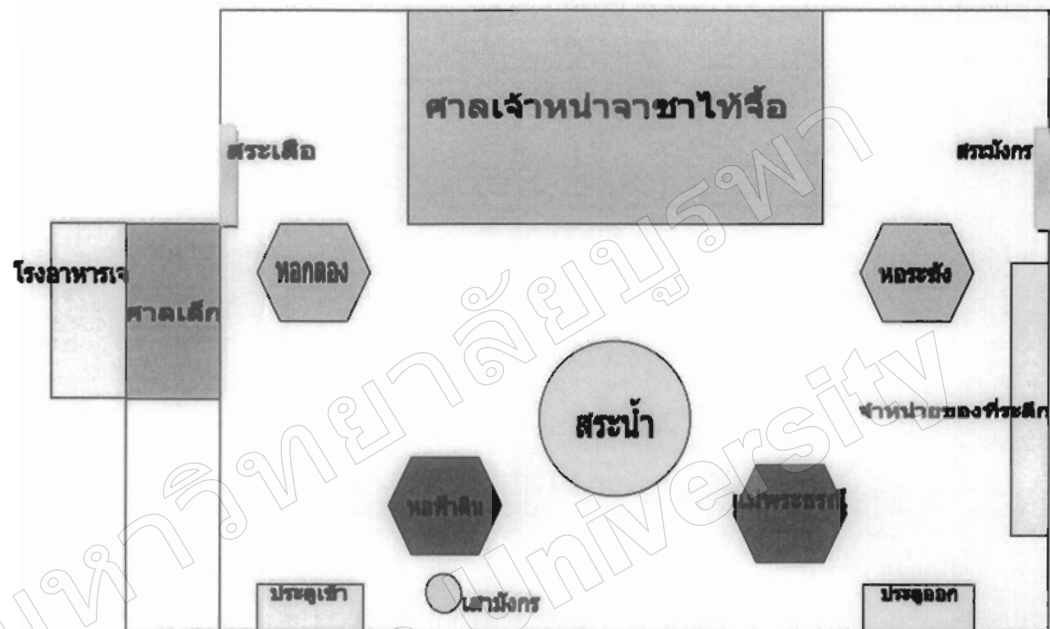
ความเชื่อในการวางแผนผัง

ความเชื่อในการวางแผนผังของศาลเจ้าจีนมักเลียนตามความเชื่อของฮวงจุ้ย ฮวงจุ้ยเป็น ศาสตร์วิชาเก่าแก่ที่ถ่ายทอดมาจากชาวจีนเมื่อหลายพันปีมาแล้ว เป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับการ แสวงหาถิ่นที่อยู่อาศัย การศึกษาสภาพแวดล้อม ชัยภูมิ และที่ตั้งของอาคาร คำว่า ฮวงจุ้ย หมายถึง ลมและน้ำ (สุทัศน์ เขียมวัฒนา, 2548, หน้า 5) คำนี้เขียนเป็นภาษาอังกฤษว่า “Feng Shui” ส่วนชาวตะวันตกนิยมเรียกว่า “Geomancy” การกำหนดฮวงจุ้ยถือเป็นสิ่งแรกในการพิจารณา การก่อตั้ง การเลือกทำเล และการวางแผนศาสนสถาน ซึ่งต่อมาได้ให้อิทธิพลย้งที่ต่าง ๆ รวมถึง เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ หลักเบื้องต้นของฮวงจุ้ยที่สำคัญก็คือ การเน้นความสมดุล โดยเชื่อว่า สิ่งทั้งหลายที่ก่อกำเนิดขึ้นและสามารถดำรงอยู่ได้ เป็นเพราะอยู่ในสภาวะอันสมดุล ดังเช่น อากาศที่ ร้อนจัดและเย็นจัดสิ่งมีชีวิตย่อมดำรงอยู่ไม่ได้ หรือหากอยู่ได้ก็อาจได้รับความลำบากอย่างยิ่ง แต่หากรวมกันเข้าเป็นความอบอุ่น สิ่งมีชีวิตก็จะดำรงอยู่อย่างสบาย และสร้างความเจริญงอกงาม ต่อไปได้ ลักษณะนี้จึงเกี่ยวกับกฎเกณฑ์แห่งธรรมชาติ เกี่ยวกับปฏิกิริยาธรรมชาติ (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 35) นักวิชาการจีน 梁思成 ให้ทัศนะเกี่ยวกับการวางแผนของศาลเจ้า และวัดจีนไว้ว่า การวางแผนผังของศาลเจ้าและวัดจีนของประเทศจีนได้พัฒนาอย่างสมบูรณ์ ในช่วงระหว่างศตวรรษที่ 4 และศตวรรษที่ 5 วิธีการดำเนินการวางแผนผังเน้นหินและหยางของ จักรวาล เพื่อความมั่นคงและสมดุล (梁思成, 1961, pp. 317-319)

ศาลเจ้าหน้าจางาให้จัดตั้งอยู่ริมถนนสายอ่างศิลา-บางแสน หมู่ 5 เนินปากคลองโรงนาค ดับล่ออ่างศิลา สร้างบนพื้นที่ระดับสูงที่สุดที่หันหน้าไปทางทิศตะวันตก สอดคล้องกับฮวงจุ้ยที่ว่า เนินดินหลังเต่าเป็นมงคล มีข้อกำหนดในทางฮวงจุ้ยกล่าวถึงลักษณะของอาคารที่ตั้งอยู่บนเนินดิน ไว้ดังนี้ ถ้าตัวอาคารตั้งอยู่บนเนินดินเล็ก ๆ ที่ไม่สูงมากเกินไปและรอบ ๆ ตัวอาคารมีลักษณะเป็น เนินลาดต่ำลงไป ถือว่าเป็นอาคารที่เข้าลักษณะมงคล เจ้าของอาคารจะประสบความสำเร็จ เจริญรุ่งเรือง (สุทัศน์ เขียมวัฒนา, 2548, หน้า 44)

ด้านหน้าศาลเจ้าหน้าจางาให้จัดเป็นทะเลอ่างศิลา ด้านหลังเป็นหมู่บ้านชุมชน ถ้ามอง ทางไกลจากด้านหลังไป จะมีภูเขาที่เชื่อมต่อกันหลายภูเขา ศาลเจ้าที่สามารถสร้างได้ตามลักษณะนี้ ถือว่าเป็นศาลเจ้าที่อยู่ในทำเลที่เป็นมงคล เนื่องจากในเรื่องชัยภูมิและตำแหน่งที่ตั้งของอาคารที่ดี ที่สุดตามหลักฮวงจุ้ย คือ “หน้าต้องมิน้ำ หลังต้องพิงเขา” ทั้งคนที่ทำงานในศาลเจ้า และคนที่มา กราบไหว้บูชาในศาลเจ้านี้ จะเจริญรุ่งเรืองทั้งหน้าที่การงานและชีวิตส่วนตัว อนาคตมีแต่ ความก้าวหน้า สดชื่น ฉ่ำเย็น เหมือนสายน้ำ ทำกิจการใจจะราบรื่น ไร้อุปสรรค มีผู้คนสนับสนุน คอยช่วยเหลือส่งเสริมตลอดเวลา เหมือนมีขุนเขาคอยหนุนหลังและผลักดันไปข้างหน้าอย่างมั่นคง

ปัจจุบันศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อขยายเนื้อที่เพิ่มขึ้นรวม 25 ไร่ และสร้างอาคารต่าง ๆ ประกอบด้วย อาคารหลัก 3 หลัง หอฟ้าดิน ศาลาประทับองค์แม่พระธรณี ศาลเล็ก อาคารจำหน่ายของที่ระลึกและวัตถุมงคล และโรงอาหาร

ภาพที่ 3-5 แผนที่ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ

อาคารหลัก 3 หลังของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ ได้แก่ อาคารหลังกลาง อาคารปีกขวา “หอกลอง” และอาคารปีกซ้าย “หอระฆัง” ส่วนอาคารหลังกลางนั้น เป็นอาคารประกอบพิธีที่สำคัญ มีทั้งหมด 4 ชั้น ประกอบด้วย

ชั้นที่ 1 เป็นประดิษฐานของพระตี่จั้ง (พระกษัตริย์พรหมโพธิสัตว์) ซึ่งปณิธานคล้ายคลึงกับพระแม่กวนอิม แต่ผิดไปจากพระแม่กวนอิม คือ พระองค์จะต้องโปรดเวไนยสัตว์ที่อยู่ในรกให้หมด ฉะนั้น ในงานศพจึงบูชาท่านก็เลยกลายเป็นพิธีไป ส่วนพิธีมงคลนิยมบูชาเจ้าแม่กวนอิม กระทั่งเกิดคำว่า “ตี่จั้งโปรดคนตาย พระแม่กวนอิมโปรดคนเป็น” ในชั้นนี้ยังมีองค์ดวงดาวเทพพระเคราะห์ (องค์ให้ส่วย) ทั้งหมด 60 องค์ ใครเกิดราศีไหนก็ให้สักการบูชาให้ส่วยเอี้ยะองค์นั้น ซึ่งมีป้ายบอกให้ทราบอย่างละเอียด

ภาพที่ 3-6 พระกนิษฐกรรโพรสัตว์

ภาพที่ 3-7 องค์ดวงดาวเทพพระเคราะห์

ชั้นที่ 2 เป็นที่ประดิษฐานขององค์เทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ ทั้ง 3 ปาง ที่จำลองมาจาก
 มณฑลเสฉวนจากประเทศจีน เป็นศาลเจ้าแรกขององค์เทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ ซึ่งท่านแม่ขององค์
 เทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ เป็นผู้สร้างให้ และยังมีรูปปั้นมหาโพธิสัตว์กวนอิม หรือ พระอวโลกิเตศวร
 อีกหลายปาง พระแม่กวนอิมมีสมณนามว่า “มหาเมตตากรุณา” เพราะฉะนั้นพระองค์มีความเมตตา
 กรุณาต่อสัตว์โลกเป็นจำนวนมาก พระองค์ท่านสามารถประทานพรให้ผู้ที่มากราบไหว้ขอพรให้
 พ้นภัยต่าง ๆ ได้ และยังมีองค์เต๋า เล่า หว่วง กุง ประดิษฐานอยู่ ณ ที่นี้ด้วย

ภาพที่ 3-8 องค์เทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ

ชั้นที่ 3 เป็นที่ประดิษฐานขององค์เง็กเซียนฮ่องเต้ ที่เรารู้จักกันดีว่าท่านเป็นผู้ใหญ่แห่ง
 สรวงสวรรค์ดั่งเช่นองค์พระอิศวร ข้าราชการนิยมมากราบไหว้ เพื่อมาขอพรท่านให้ได้เลื่อน
 ตำแหน่งในหน้าที่การงานและยังมีองค์เทพเจ้าที่ชาวจีนให้ความเคารพอีกมากมาย

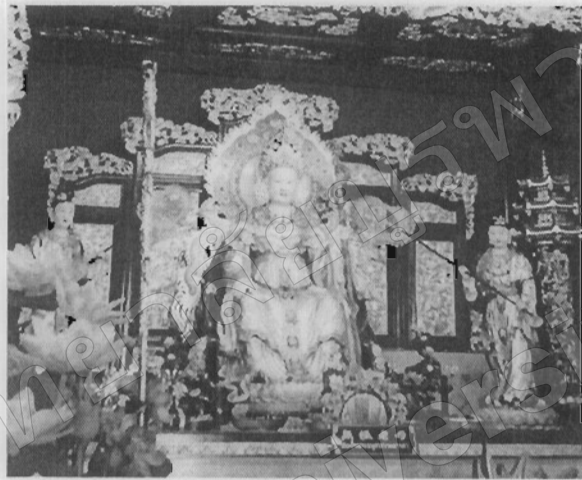

ภาพที่ 3-9 องค์เง็กเซียนฮ่องเต้

ภาพที่ 3-10 เทพแห่งเจีย

ชั้นที่ 4 เป็นชั้นที่สูงสุดเป็นที่ประดิษฐานรูปปั้นองค์ประธาน หรือองค์พระศรีอริยเมตตรัยและองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอีก 5 พระองค์ที่ตั้งอยู่ 5 ทิศ ยังมีองค์สมเด็จพระอนุตรธรรมมารดา ซึ่งองค์ท่านเป็นผู้ให้กำเนิดแก่จักรวาลทั้งปวง เป็นผู้ให้กำเนิดสรรพชีวิตทั้งหลายในโลกนี้ บุคคลท่านใดไม่มีบุตรและปรารถนาจะมีบุตร หากมาขอก็จะสมหวังดังที่ขอและยังจะได้บุตรที่มีสติปัญญาดี สุขภาพแข็งแรงอีกด้วย

ภาพที่ 3-11 องค์สมเด็จพระอนุตรธรรมมารดา

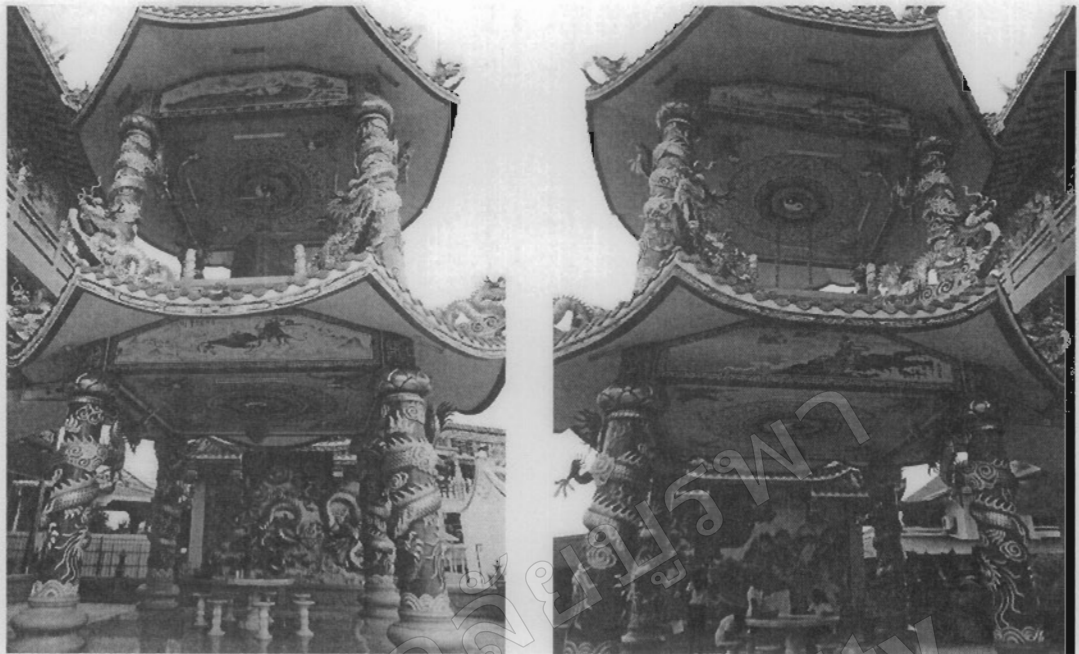

ภาพที่ 3-12 สมเด็จพระมารดา แต่งดวงดาว

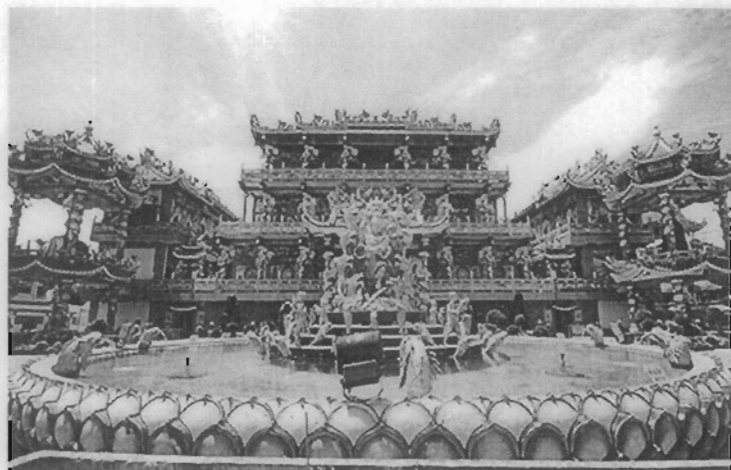
ภาพที่ 3-13 ห่ง กิ่ง เหล่า ไฉว

การวางผังอาคารปีกขวา “หอกลอง” และอาคารปีกซ้าย “หอระฆัง” เป็นแบบสมดุสองข้างเท่ากัน คือ โครงสร้างผังผังซ้ายผังขวาเกิดการสะท้อนของกระเจกเงาเป็นไปตามหลักจักรวาลวิทยาของจีน (Chinese cosmology) ในเรื่องทวินิยม (Bipolarity) หรือการมี 2 ขั้ว (Dualism) ซึ่งทั้งสองขั้ว หมายถึง หยินหยาง นั่นเอง หยาง หมายถึง สวรรค์ ความเจริญขึ้น สิ่งที่เกิดขึ้นก่อน ส่วนหยิน หมายถึง สิ่งตรงกันข้ามกับหยาง ดังนั้นหยินหยางคือสิ่งที่ตรงกันข้ามกันและเป็นสิ่งที่สร้างความสมบูรณ์ให้เกิดซึ่งกันและกัน สิ่งนี้เริ่มตั้งแต่จีนมีสถาปัตยกรรมแล้ว ทั้งหยินและหยางนี้ถือเป็นสิ่งที่เราประสบในโลกทุกวัน ของสังคมธรรมชาติและสังคมมนุษย์ และองค์ประกอบนี้ก็แผ่เข้าไปในทุกส่วนของสังคมจีนทั้งการวางผังเมือง บ้าน วัง วัด ศาลเจ้าและอื่น ๆ (วันชัย แก้วไทรสุน, 2555, หน้า 133)

ภาพที่ 3-14 หอระฆัง กับ หอกลอง

ในบริเวณด้านหน้าของศาลเจ้าหน่าจาซาไท้จื้อ จัดเป็นสระน้ำอยู่ในลานโล่ง ซึ่งได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระสังฆราชว่า “สระเย็นศิระเพราะพระบริบาล” การสร้างบ่อน้ำ สระน้ำ หรือน้ำพุไว้ในบริเวณอาคาร นับเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการสร้างเสริมบารมีหรือโชคลาภตามหลักความเชื่อทางฮวงจุ้ย (สุทัศน์ เขียมวัฒนา, 2548, หน้า 40) ลักษณะภูมิประเทศที่มีฮวงจุ้ยดีนั้นจะต้องมีแหล่งน้ำปรากฏอยู่ด้วยเสมอ เพราะน้ำคือตัวแทนของความร่ำรวยและเงินตรา น้ำจะมีอำนาจในการดึงดูดเงินทอง เกียรติยศ และชื่อเสียง

ภาพที่ 3-15 สระน้ำ

ส่วนหอฟ้าดิน และศาลาประทับองค์แม่พระธรณี ก็เป็นอาคารสองหลังที่วางแบบสมดุล สองข้างเท่ากัน หอฟ้าดิน สำหรับสักการบูชา ผู้ที่เข้ามาศาลเจ้าหน้าจาช่าให้จ้องต้องกราบไหว้ สักการะเป็นที่แรก ก่อนที่จะเข้าไปกราบไหว้องค์เทพเจ้าในศาลเจ้า เพราะว่า ฟ้าดิน เปรียบได้ดัง พ่อแม่ ซึ่งสิ่งนี้คนจีนถือเป็นเรื่องใหญ่ และบริเวณหน้าหอฟ้าดินจะเห็นได้ว่ามีเสามังกรขนาด ความสูงถึง 36 เมตร มีมังกรพันเสาทั้งหมด 9 ตัว ซึ่งก็หมายถึงดาวนพเคราะห์ทั้ง 9 ดวง หรืออีกนัย ความหมายหนึ่งว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงครองราชย์ครบรอบ 72 พรรษา ส่วนศาลาประทับองค์แม่พระธรณี สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2519 โดยอาจารย์สมชาย พุทธนพประทาน มุลนิธิธรรมรักษามิณิรัตน์ เป็นผู้ริเริ่มสร้างรูปหล่อองค์แม่พระธรณี หรือ องค์บ๊อ เนี้ย เนี้ย ขึ้นตาม วัฒนธรรมความเชื่อของจีน เป็นรูปหล่อทองเหลือง ประทับนั่งอยู่บนลูกโลก พระหัตถ์ขวาทรงเส้ พระหัตถ์ซ้ายทรงยันต์แปดทิศ มีความหมายว่า “แม่พระธรณีเป็นผู้ให้กำเนิดแห่งสรรพสิ่งและ สรรพสัตว์ทั้งหลาย” มีขนาดสูง 4 เมตร 97 เซนติเมตร จัดได้ว่าเป็นรูปหล่อองค์แม่พระธรณีที่สูง ที่สุดในประเทศไทย อาจารย์สมชาย ประสงค์ ให้ทุกคนรำลึกถึงบุญคุณของแม่พระธรณี เพราะทุก อย่างมาจากองค์ท่านตั้งแต่เกิดจนตาย แม้ยารักษาโรค อาหาร การทำมาหาเลี้ยงชีพก็อยู่บนแม่ธรณี แต่มีคนน้อยคนนักที่จะระลึกรู้ เราสร้างเทพองค์ต่าง ๆ ไว้สักการบูชาแต่ไม่ค่อยมีใครสร้างองค์แม่ พระธรณี ทั้ง ๆ ที่แม่พระธรณีคือโลก แม่พระคงคา ก็คือสาละเล็กละน้อยของแม่พระธรณี หรือแม่โพสพ ก็คือส่วนหนึ่งของแม่พระธรณี

ภาพที่ 3-16 หอฟ้าดิน กับศาลาประทับองค์แม่พระธรณี

สรุปได้ว่า แนวคิดในการสร้างศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จะยึดหลักวงจ้ยตามความเชื่อของชาวจีน ได้แก่ การวางผังที่สมดุลและเท่ากันทั้งซ้ายขวา และการวางผังตามหลักหยินหยาง

ความเชื่อในการตกแต่ง

ศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ นับเป็นศาลเจ้าที่ใหญ่โตสวยงามแห่งหนึ่งของจังหวัดชลบุรี ในการศึกษาเรื่องความสวยงามของศาลเจ้าแห่งนี้ สิ่งที่ไม่อาจปฏิเสธได้คืองานตกแต่ง ซึ่งจะช่วยให้ศาลเจ้านี้ดูงดงามยิ่งขึ้น และที่สำคัญช่วยเพิ่มคุณค่า แรงกระตุ้นให้ศรัทธาเข้าหา งานตกแต่งเหล่านี้บางครั้งจะซ่อนนัยความหมายต่าง ๆ ไว้ ซึ่งยากที่จะเข้าใจ แต่โดยส่วนใหญ่พื้นฐานความคิดในการออกแบบตกแต่ง มักได้รับแรงบันดาลใจ จากสิ่งเหล่านี้ (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 32)

1. รูปแบบจากสัตว์ เช่น มังกร นกฟีนิกซ์ เต่า ยูนิคอร์น(unicom) เป็นต้น
2. รูปแบบจากพืชพันธุ์หรือต้นไม้ เช่น ไม้ไผ่ ดอกโบตั๋น กล้วยไม้ ต้นสน เป็นต้น
3. รูปแบบจากปรากฏการณ์ธรรมชาติ เช่น แสง ฝน ลม ก้อนเมฆ เป็นต้น
4. รูปแบบจากมนุษย์หรือนอกเหนือธรรมชาติ เช่น เทพเจ้า หรือเซียนในลัทธิเต๋า

เป็นต้น

5. รูปแบบจากทรงเรขาคณิต เช่น วงกลม สี่เหลี่ยม เป็นต้น
6. รูปแบบจากเครื่องมือเครื่องใช้แบบเก่าก่อน เช่น ภาชนะสำริด เหรียญ หรือเครื่องมือ

เป็นต้น

1. การตกแต่งหลังคาของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ หลังคาของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อเป็นส่วนที่มีความสำคัญและความสวยงามมาก โดยที่ศาลเจ้าส่วนหนึ่งนี้จะทำการตกแต่งต่าง ๆ บนหลังคาอันได้แก่ส่วนบนแถบบนหลังคา บริเวณแถบสันหลังคา มุมชายคา และไม้ปิดชายคา หลังคาของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อเป็นหลังคาแบบที่เรียกว่า “ซานเหมินต้ง” ซึ่งเป็นแบบที่นิยมแพร่หลายทางตอนใต้ของจีน หลังคาแบบนี้จะประดับด้วยรูปมังกรคู่ชูพระอาทิตย์ หรือรูปหงส์คู่ชูดอกโบตั๋น ส่วนสันหลังคาย่อยที่แยกออกมาอีกชุดหนึ่ง นิยมประดับที่ปลายหลังคาด้วยตุ๊กตาจีนรูปขุนพลและเซียน หรืออาจทำเป็นรูปใบไม้มีวัน (กุลศิริ อรุณภักย์, 2553, หน้า 21-22) ส่วนศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อมีรายละเอียดในการประดับหลังคาดังนี้

1.1 รูปมังกรคู่ชูไข่มุก บนสันหลังคา ถือว่าเป็นสัญลักษณ์ของอำนาจหรือหยาง (Yang) โดยมีไข่มุกอยู่กลาง ซึ่งหมายถึงหยิน (Yin) (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 32) รูปมังกรนี้เป็นการจินตนาการขึ้น โดยการผสมลักษณะของสัตว์หลายชนิดรวมกัน ได้แก่ ลำตัวคล้ายงู กางหรือจระเข้ ส่วนหางลักษณะของงู เกือบเหมือนกับปลา เขาเหมือนกับกวาง ปากกว้างเหมือนกับเสือ หัวเหมือนกับอูฐ เท้าเหมือนเหยี่ยว เป็นต้น

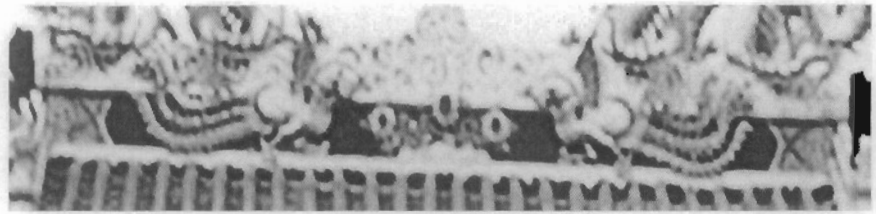

ภาพที่ 3-17 รูปมังกรชูไข่มุกบนสันหลังคา

มังกร ในภาษาจีนนิยมเรียกว่า “เล้ง หรือ หลง” ชาวจีนเชื่อว่า มีอิทธิฤทธิ์นานาประการ สามารถเหาะเหินเดินอากาศ เป็นราชาของสัตว์ทั้งหลาย และถือเป็นสัญลักษณ์ของกษัตริย์ผู้มีอำนาจ ผู้ทรงบุญญาธิการ ยังมีนักวิชาการให้ทัศนะเกี่ยวกับความเชื่อของมังกรว่า มังกรสามารถขจัดภูติผีปีศาจ และสามารถที่จะดับไฟได้ ซึ่งมีตำนานในสมัยจักรพรรดิฉิน ของราชวงศ์ฉิน ได้เกิดไปไหม้ห้องพระโรง พระมหาราชจึงได้มีการสร้างมังกรไว้บนหลังคาเพราะสามารถช่วยดับไฟได้ และยังได้สร้างปลาทูกันมังกรด้วย รวมทั้งไข่มุกไฟก็เป็นสัญลักษณ์การป้องกันไฟด้วย การทำมังกรคู่ยังมีความเชื่อที่ถือว่าให้อำนาจสูงสุดเป็นทวิคูณ ส่วนไข่มุกไฟ ชาวจีนมีความเชื่อว่าเป็นสิ่งที่อยู่ในปาก เป็นมุกวิเศษที่ขยายให้ใหญ่และเล็กได้ มีดวงได้ ใช้เรียกลมฝนปราบภูติผีปีศาจ ใช้แสดงพลังความยิ่งใหญ่ และยังหมายถึงหัวใจพระพุทธศาสนา (วันชัย แก้วไทรสุน, 2555, หน้า 311) เนื่องจากศาลเจ้าหน้าจางาให้จื่อมีรูปประติมากรรมมังกร มากถึง 2,840 ตัว จึงเชื่อกันว่า ที่นี้เป็นศูนย์รวมแห่งพลังมังกรอันยิ่งใหญ่ที่สุดของประเทศไทย

นอกจากนี้แล้วยังมีประติมากรรมรูปมังกรบนสันหลังคารองทั้งสองด้าน โดยทั้งหันหน้าเข้าหาศูนย์กลาง เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจ

1.2 หงส์คู่ ปรากฏที่แถบหลังคา เป็นสัญลักษณ์ของผู้ชายกับภรรยา ซึ่งหมายถึงความสุข ความรุ่งเรือง หงส์ชาวจีนนิยมเรียกว่า “Feng Huang” มีสัญลักษณ์สำคัญ หัวคล้ายนกไก่อีฟ้า มีงอยปากปากคล้ายลูกนก หน้าคอหย่อนเหมือนนกนางแอ่น ลำคอเหมือนงู หลังโค้งเหมือนเต่า ขาคคล้ายนกกระสา หางคล้ายนกยูง มีขนปุกปุยสวยงาม 5 สี คือดำ ขาว แดง เขียว เหลือง บางตำนานกล่าวว่า เป็นนกที่ชีวิตยืนยาว สามารถเผาตัวเองตายแล้วเกิดใหม่ จากเถาถ่านจะจำแลงแปลงกายเป็นนกหงส์ต่อไปอย่างไม่มีวันสิ้นสุด (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 41)

ภาพที่ 3-18 หงส์คู่ปรากฏที่แถบหลังคา

มีนักวิชาการให้ทัศนะเกี่ยวกับนกหงส์ว่า “Feng huang” เป็นนกที่สวยงาม มีเสียงไพเราะมากคล้ายเสียงขลุ่ย ไม่กินแมลงมีชีวิต ไม่จิกต้นไม้เขียวสด ไม่อยู่รวมกันเป็นกลุ่มและเมื่อหงส์บินไปที่ใดจะมีนกอื่นบินตามคล้ายบริวารเป็นทิวแถวงดงามมากเป็นลักษณะของผู้นำ หงส์จึงเป็นสัญลักษณ์ของผู้หญิงผู้สูงศักดิ์ (สมพงษ์ สุกใส, 2535, หน้า 85)

1.3 ดอกโบตั๋น ปรากฏที่แถบหลังคาตอนกลางระหว่างหงส์คู่ ดอกโบตั๋นถือว่าเป็นราชินีแห่งดอกไม้ และเชื่อว่าเป็นดอกไม้ศักดิ์สิทธิ์ เป็นสัญลักษณ์มงคลแสดงถึงความรุ่งเรือง ความสำเร็จ โชคลาภ ความมั่งคั่ง และเชื่อเสียงเกียรติยศ (สมพงษ์ สุกใส, 2535, หน้า 105) รูปดอกโบตั๋นที่นำมาประดับนี้ เป็นดอกสีขาวซึ่งเป็นดอกไม้ที่มักได้รับการชมเชยและมีคุณค่ามากที่สุด ดอกสีขาวเป็นสัญลักษณ์ของความเฉลียวฉลาดและความงามของหญิงสาว ในตำนานเก่าแก่ของจีนมักพูดถึงหญิงสาวว่า “โบตั๋นสีขาว” ซึ่งหมายถึงผู้เรียกร้องหาความเป็นอมตะในภาพที่มีโบตั๋นใกล้ดอกบัว ต้นเหมย และดอกเบญจมาศอยู่กันเป็นการแสดงถึง 4 ฤดู โดยที่ดอกโบตั๋นเป็นสัญลักษณ์ของฤดูใบไม้ผลิ นอกจากนี้แล้วลวดลายดอกโบตั๋นที่มักพบในโอบ มีความหมายถึง การอวยพร การขอให้คู่สามีภรรยา มีอายุยืนยาวอยู่ด้วยกัน เป็นคู่ที่ไม่พรากจากกัน และให้เชื้อสืบทอดกันตลอดไป (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 51)

ภาพที่ 3-19 ดอกโบตั๋น

4. เมฆ บนสันหลังคา เป็นสัญลักษณ์ของความโชคดี ความสุข และสันติภาพ (ปัญญา
เทพสิงห์, 2542, หน้า 155) รูปลายเมฆนี้มีขอบสอดคล้องเส้นกู่ ซึ่งนำมาจากลักษณะการม้วนตัวของคลื่น

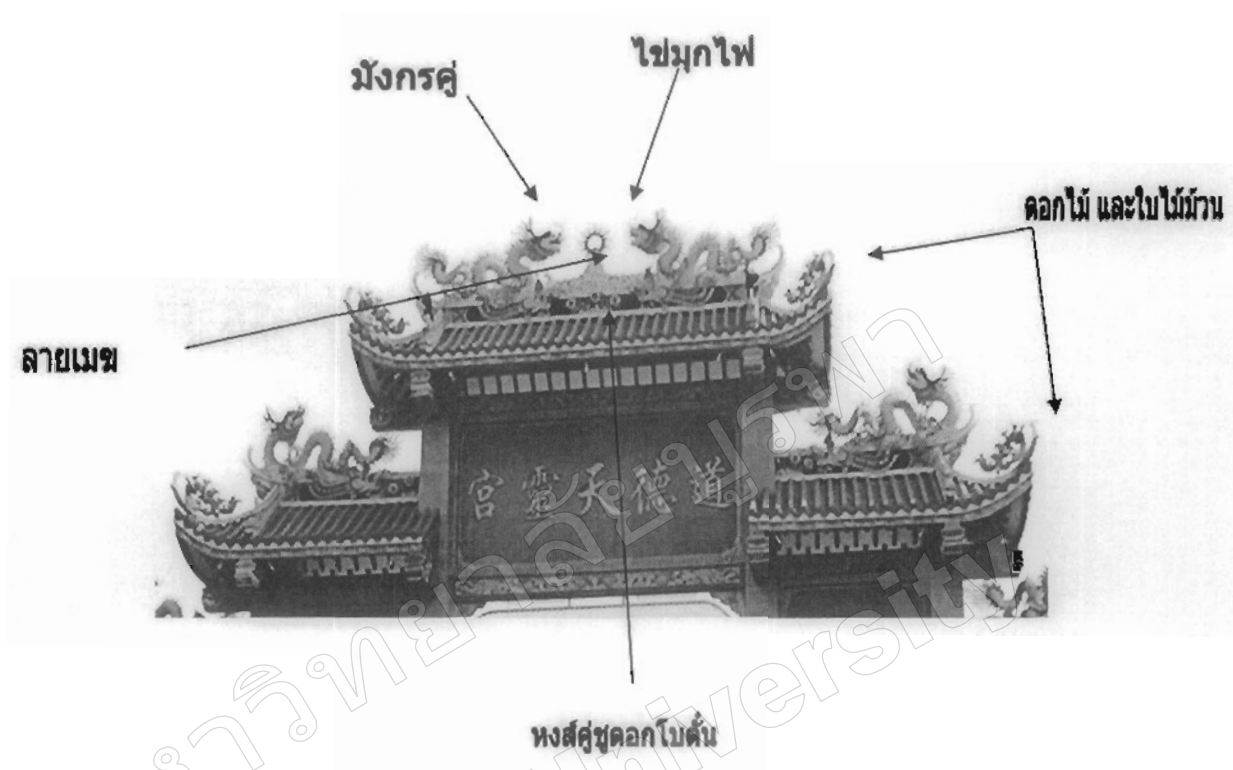

ภาพที่ 3-20 เมฆ

1.5 ดอกไม้ และใบไม้มีวน ปรากฏบนปลายทั้งสองข้างของสันหลังคา
เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจธรรมชาติ

ภาพที่ 3-21 ดอกไม้และใบไม้มีวน

ภาพที่ 3-22 การตกแต่งหลังคาของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ

2. การตกแต่งด้านหน้าศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อ จะมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

2.1 เสามังกร อยู่หน้าศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื่อข้างประตูทางออก มีความสูง 36 เมตร มีมังกรพันเสาทั้งหมด 9 ตัว หมายถึง ดาวนพเคราะห์ 9 ดวง ส่วนเสาอื่น ๆ ที่ใช้ในศาลเจ้านั้น ทั้งหมดจะประดับด้วยรูปประติมากรรมมังกรทองพันรอบเสา

ภาพที่ 3-23 เสามังกร

2.2 สระเสือ และสระมังกร ที่ผนังด้านข้างทั้งสองด้านของศาลเจ้า สระเสือดอยู่ผนังด้านซ้ายมือ (เมื่อหันหน้าเข้า) เป็นสัญลักษณ์แห่งความมีชื่อเสียงและเกียรติยศ สระมังกรอยู่ผนังด้านขวา เป็นสัญลักษณ์แห่งความสูงศักดิ์ ที่สระมังกรแห่งนี้แกะสลักนูนต่ำเป็นปลาเล็ก ๆ และมังกรใหญ่ อธิบายได้ว่า ปลาหลิกระโดดข้ามประตูกลายเป็นมังกร ซึ่งหมายถึง คนเรียนหนังสือจนได้เป็นจอหงวน ลักษณะนี้ยังยังเป็นการอวยพรขอให้โชคดีมีศุภาบรดาศักดิ์ (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 33) ภายหลังภาพปลาหลิกระโดดข้ามประตูมังกรมีความหมายแฝงว่า การกระทำอะไรที่ฝ่ากระแสหรือฝ่ากีดขวาง ด้วยความพยายามจะประสบความสำเร็จ

ภาพที่ 3-24 สระเสือ กับสระมังกร

2.3 สระบัว อยู่ด้านโล่งด้านหน้าศาลเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อ สระบัวนี้ได้รับพระราชทานนามจากสมเด็จพระสังฆราชว่า “สระเย็นศิระเพราะพระบริบาล” ภายในสระบัว มีน้ำสะอาดไหลเรื่อย ๆ และมีรูปหล่อมังกรทองเหลืองเรียงอยู่รอบขอบสระทั้งหมด 9 ตัว ในตอนกลางของสระบัว มีรูปหล่อทองเหลืองเทพเจ้าหน้าจาช่าไท้จื้อปางปราบมาร เป็นปางที่สมบูรณ์พร้อมด้วยสรรพาวุธต่าง ๆ มีความสำคัญในการปราบสิ่งชั่วร้าย ภูติผีปีศาจ ปกป้องผดุงพุทธศาสนาไม่ให้มีสิ่งชั่วร้ายหรือเหล่ามารมาทำลาย ผู้ใดทำผิดก่อกวนจะประทอนพร ผู้ปฏิบัติไม่ดีต่อพุทธศาสนาจะถูกลงโทษตามโทษานุโทษ ปางนี้นับเป็นภาคสมบูรณ์แห่งความสำเร็จ

ภาพที่ 3-25- สระบัว

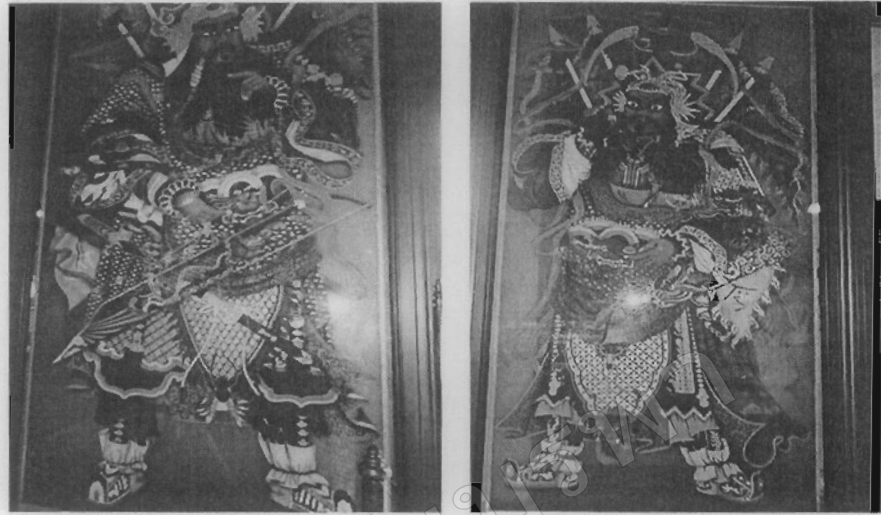
2.4 แกะสลักรูปสิงห์ ประดับอยู่ที่หน้าอาคารหลักตั้งไว้เป็นคู่ สิงโตด้านขวาจะเป็นตัวผู้ สิงโตด้านซ้ายจะเป็นตัวเมีย ได้เท้าด้านซ้ายของตัวผู้จะมีลูกบอล ได้เท้าด้านขวาของตัวเมียจะมีลูกสิงโต สิงห์เป็นสัญลักษณ์ของอำนาจและผู้คุ้มครองศาลเจ้า และยังมีหน้าที่เป็นยามหรือผู้ปกป้องรักษาศาลเจ้าด้วย (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 42)

ภาพที่ 3-26 แกะสลักรูปสิงห์

3. การตกแต่งฝาผนังของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อ ฝาผนังจัดเป็นส่วนหนึ่งที่ใช้ตกแต่ง โดยเฉพาะอาคารสำคัญๆ ก็ตกแต่งอย่างประณีต สำหรับการตกแต่งฝาผนังของศาลเจ้าหน้าจาช่าไท่จื้อนั้น จะประดับด้วยภาพจิตรกรรมหมายลักษณะ ผู้วิจัยจะแยกเป็นประเภทตามพื้นที่แต่ละส่วนของศาลเจ้า เพื่อชี้ให้เห็นตำแหน่งพื้นที่ของการประดับภาพ

3.1 ภาพที่ผนังประตู เป็นภาพเทพประตูหรือเหมินเสิน ซึ่งประกอบด้วยแม่ทัพ ฉินซูเป่า หรือ ฉินจง มีใบหน้าเป็นสีน้ำตาล ถือกระบี่ไว้ตรงขวามือ รูปทางขวามือ (หันหน้าเข้าวัด) ส่วนแม่ทัพ อวี๋ฉือจงเต๋อ หรือ อวี๋ฉือกง จะวาดใบหน้าสีน้ำตาลเหมือนกัน ถือธนูไว้กับตัว รูปทางซ้ายมือ ทั้งสองรูปอยู่ในท่ายืนหันหน้าเข้าหากัน วางภาพอยู่ในสมดุกัน ส่วนความเชื่อที่เกี่ยวกับเทพประตู มีนักวิชาการกล่าวว่า เขียนทั้งสองนี้ได้รับบัญชาจากสวรรค์จากเง็กเซียนฮ่องเต้ให้ลงมาช่วยคุ้มครองดูแลมนุษย์ ให้อยู่อย่างสงบร่มเย็น ปราศจากการรบกวนจากสิ่งชั่วร้าย เมื่อเขียนทั้งสองพบผู้ร้ายตนใดก็จะมัดด้วยก๊อวให้เสียกิน (วันชัย แก้วไทรสุน, 2555, หน้า 334)

ภาพที่ 3-27 เทพประตู่หรือเหมินเสิน

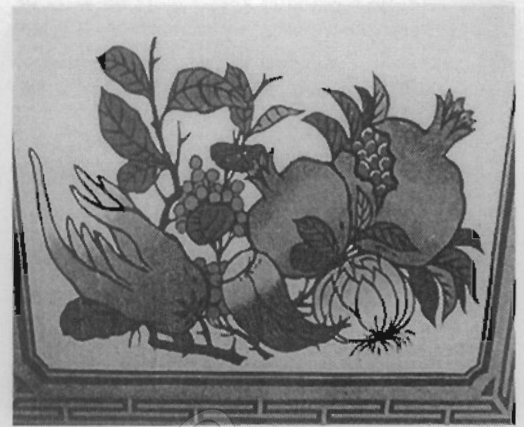
3.2 ภาพที่ผนังด้านนอก เป็นภาพต่าง ๆ เกี่ยวกับเทพเจ้าหรือเซียน ภาพพิช ภาพสัตว์ และภาพสิ่งของเครื่องใช้ ดังนี้

3.2.1 ภาพเทพเจ้าหรือเซียน มีภาพโป๊ยเซียน เป็นภาพของห่อเซียนโก นำโล่ฮั่ว เซ้ากั๊กกู๋ หั่นเซียนจื่อ ทิก้วยตี้ อันเจงหลี ลือท่งปิ่น และเจียงกั่วเล่า ต่างถืออาวุธประจำกาย ยืนอยู่บนเมฆ ความหมายทางทางสัญลักษณ์คือภาพมหามงคล ถวายพร ภาพเทพเจ้ากวนอู เป็นวีรบุรุษลือชื่อ ในประวัติศาสตร์จีน สมัยสามก๊ก ไม่เกรงกลัวผู้ใด มีความซื่อสัตย์เป็นเลิศ และภาพฮก ลก จิว เป็นภาพเขียนสามองค์แห่งโชคกลาง ขสศักดิ์ และความยั่งยืน นอกจากนี้แล้วยังมีภาพเขียนหลาย ๆ ภาพ ล้วนจะเป็นสัญลักษณ์ของการมีสิริมงคล ขจัดภูตผีปีศาจ

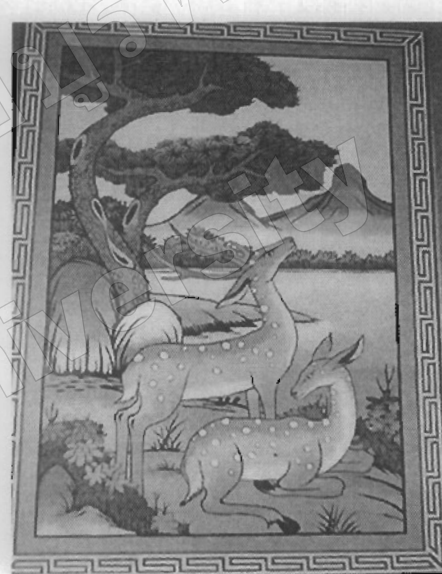
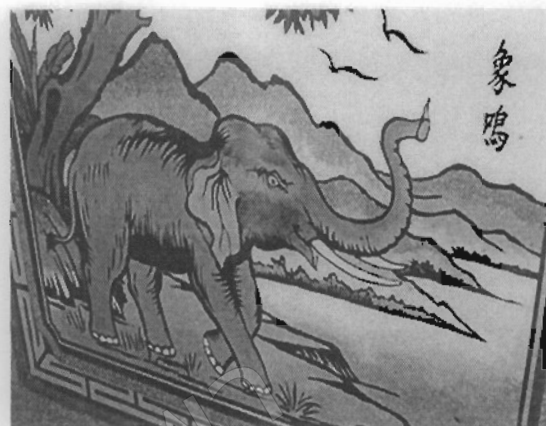
ภาพที่ 3-28 เทพเจ้าหรือเซียน

3.2.2 ภาพพืช มีภาพท้อ เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน ภาพทับทิม เป็นสัญลักษณ์ของความอุดมสมบูรณ์ และมีบุตรหลานมากมายเหมือนจำนวนอันมากมายของเมล็ดทับทิม ภาพน้ำเต้า เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน หรือหมั่นชั่วคน หมายถึงบิ๊ดยาวออกไป นอกจากนี้ น้ำเต้ายังมีเมล็ดมากมายเปรียบเสมือนมีลูกมีหลานมีทรัพย์สินเงินทองไหลมาเทมาดังเมล็ดน้ำเต้า ภาพต้นสน เป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแกร่ง อดทน และการมีอายุยืน และภาพไผ่ เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง และความขึ้นขง เป็นต้น

ภาพที่ 3-29 พืช

3.2.3 ภาพสัตว์ ภาพนกกระเรียน เป็นสัญลักษณ์ของความยั่งยืน ยังเป็นนกประเภทรักเดียวใจเดียว รักพวกพ้องและจะอยู่เป็นคู่ ๆ ซึ่งมีความหมายเป็นการอยู่ด้วยกันยั่งยืนและจะไม่พรากจากกัน ภาพกิลีน เป็นสัญลักษณ์ของความเมตตา กรุณา ความฉลาดปราดเปรื่อง เป็นสัตว์อุดมคติหรือสัตว์ในเทพนิยาย เช่นเดียวกับมังกรและนกหงส์ ภาพกวาง เป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่ง ร่ำรวย และความมีอายุยืน ภาพเสือ เป็นสัญลักษณ์ของความเข้มแข็ง อดทน และความสง่างาม และภาพช้าง เป็นสัญลักษณ์ของความแข็งแรง ความฉลาด เป็นต้น

ภาพที่ 3-30 สัตว์

3.2.4 ภาพสิ่งของเครื่องใช้ ภาพแจกัน แจกันในภาษาจีนเรียกว่า“ปิง (Ping)” ซึ่งหมายถึง ความสงบ แจกันมีสัญลักษณ์อย่างหนึ่งคือ ความสงบ และเนื่องจากแจกันเป็นที่ใส่พืชพันธุ์ไม้นานาชนิด ชาวจีนโบราณจึงถือเป็นสัญลักษณ์ของความมั่งคั่งร่ำรวยอีกด้วย ภาพดาบเป็นเครื่องมือเช่นฆาตกรร้ายของเซียนองค์หนึ่งในลัทธิเต๋า ในความหมายนี้แสดงนัยถึง การตัดกิเลส ตัณหาออกไปจากใจ และภาพขลุ่ย เป็นเครื่องดนตรีของเซียนลัทธิเต๋าองค์หนึ่ง เป็นสัญลักษณ์มงคลของลัทธิเต๋า เป็นต้น

ภาพที่ 3-31 สิ่งของเครื่องใช้

3.2.5 ภาพนำมาจากวรรณกรรมจีน หรือเรื่องเล่าพื้นบ้านของจีน เช่น ภาพสามก๊ก โดยมีผู้ชายสามคน นั่นคือ เล่าปี่ กวนอู เตียวหุย กำลังสาบานเป็นพี่น้อง ส่วนที่เห็นคือสวนลูกท้อ แสดงความสามัคคี และปณิธานที่แน่วแน่งานสามารถสร้างอาณาจักรของตนเองขึ้นมาได้ เป็นฉากสำคัญจากวรรณกรรมสามก๊กที่หลายท่านรู้จักกันดี ภาพไซอิ๋ว โดยมีพระจีนสื่อองค์กำลังเดินทาง ได้แก่พระถังซำจั๋ง เหว่งเจีย คือไป๋ยก่าย และซัวเจ๋ง ซึ่งเชิญพระไตรปิฎกที่อินเดีย อันเป็นฉากหนึ่งในวรรณกรรมไซอิ๋ว และยังมีภาพเตี้ยจ้วนกิวฉิว-เตี้ยจ้วนขออาบู โดยมีเด็กหนุ่มยกอาหารให้ 2 ผู้เฒ่าที่กำลังเล่นหมากรุกจีน เป็นภาพมงคลขอพรที่มักใช้ตามสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ เป็นต้น

ภาพที่ 3-32 นำมาจากวรรณกรรมจีน หรือเรื่องเล่าพื้นบ้านของจีน

3.3 ภาพที่ผั่งด้านใน จะเป็นภาพประวัติเทพหน้าจาช่าไห้จื้อ มีตำนานของเทพเจ้าหน้าจาช่าไห้จื้อตั้งแต่เกิดจนได้เป็นเทพ เช่น หน้าจ่าเกิดมาเป็นบุตรชายคนที่สามของแม่ทัพ หลี่เจิ้ง หน้าจ่าผู้มังกรเจ้าสมุทรตะวันออก “ไห้จื้อจิงอิง” ได้รับหน้าจ่าเป็นศิษย์ และหน้าจ่าได้รับการแต่งตั้งจากเจ็กเซียนฮ่องเต้ให้เป็นขุนพล (ผู้บัญชาการทหารสูงสุด) เป็นต้น

ภาพที่ 3-33 ประวัติเทพหน้าจาช่าไห่จื้อ

3.4 การใช้สีในการตกแต่ง สีที่นำมาใช้ในการตกแต่งอาคารสถาปัตยกรรม ชาวจีนจะคำนึงถึงมากในความหมายของสี การเลือกสีก็ต้องให้เป็นสิริมงคล และเหมาะสมกับหน้าที่ของอาคารนั้น ๆ แม้จะมีสีอยู่มากมาย แต่สีที่พบเห็นส่วนใหญ่หรือมีเนื้อที่ระบายมากกว่ามีเพียงไม่กี่สี แต่ละสีก็แฝงไว้ด้วยนัยสำคัญ ดังเช่นตัวอย่างต่อไปนี้ (ปัญญา เทพสิงห์, 2542, หน้า 65)

สีแดง หมายถึง ความสมบูรณ์ โชคลาภ ความมีศรัทธา

สีเขียว หมายถึง ความงามสง่า ความหรูหรา ความยืนยาว

สีเหลือง หมายถึง ความมีอำนาจ ความจงรักภักดี

สีน้ำเงิน หมายถึง การขอพรจากสวรรค์

สีขาว หมายถึง ความเจียบเหงา ความเศร้า

สีดำ หมายถึง ความชิงชัง การทำลาย การจบสิ้น

สำหรับศาลเจ้าหน้าจาชูให้จื่อนั้น สีที่ใช้ในการตกแต่งส่วนใหญ่จะเป็นสีแดงกับ
สีเหลือง ตั้งแต่หลังคา ประตู เสา จนถึงพื้น ส่วนสีที่ใช้อื่น ๆ ก็เหมือนกับศาลเจ้าทั่วไป สรุปได้ดังนี้

หลังคา ใช้สีเหลือง

ส่วนตกแต่งหลังคา ใช้สีแดง เหลือง น้ำเงิน และเขียว

ผนังภายใน ใช้สีเหลือง

ผนังภายนอก ใช้สีเหลือง

ประตู ใช้สีแดง

เสา ใช้สีแดง

พื้นภายใน ใช้สีแดง

พื้นบันไดภายนอก ใช้สีเขียว

โต๊ะที่วางกระถางรูปและของไหว้ ใช้สีแดง